

رئیس اداره آموزش اداره کل منابع طبیعی استان کرمان مطرح کرد؛

آموزش و فرهنگ سازی در مدارس در حفظ منابع طبیعی اثر گذار بوده است

طرح کودکان، دوستان طبیعت انتهایی نخواهد داشت



گروه جامعه - در آستانه ۱۸ سالگی طرح «کودکان، دوستان طبیعت» رئیس اداره آموزش، ترویج و مشارکت‌های مردمی اداره کل منابع طبیعی و آبخیزداری استان کرمان از دستاوردهای مثبتی که این طرح تاکنون داشته می‌گوید. مهندس مهدی محمد میرزاییان آینده این طرح را روشن می‌بیند. او در این باره اظهار می‌کند: «آینده کودکان و نسل‌های آینده وابسته به منابع طبیعی یا بهتر بگویم به منابع طبیعی پایدار و مدیریت مشارکتی در آن است. پس آینده طرح‌هایی از این دست که خود را ثابت کرده و مشارکتی و مطمئناً اثرگذار نیز هستند روشن خواهد بود.» او همچنین معتقد است طرح کودکان، دوستان طبیعت پایان و انتهایی نخواهد داشت چرا که مقوله آموزش هیچ زمان پایان ندارد. گفت‌وگو با مهندس میرزاییان را در ادامه می‌خوانید.

■ لطفا از تاثیرات آموزش و فرهنگ سازی در مدارس بر حفظ منابع طبیعی و در ادامه از تاثیرات ملموس طرح «کودکان، دوستان طبیعت» در کاهش حوادث انسان ساز مانند تعارضات، احیای عرصه‌ها توسط مرتعداران و کنترل بیابان‌زایی در مناطق تحت پوشش بگوئید.

کار آموزشی و فرهنگ سازی در مدارس علاوه بر تاثیر مستقیمی که بر رفتار فراگیران دارد منجر به ایجاد حس مسئولیت و تغییر در رفتار اطرافیان هم خواهد شد که این موضوع در طرح کودکان، دوستان طبیعت در سال‌های اخیر و به ویژه سال جاری مشهود بوده است. به عنوان مثال در مناطق بحرانی از حیث بروز آتش‌سوزی که به دلایل متعددی با عامل انسانی دچار حریق می‌شدند به وضعیتی رسیده‌ایم که در ۹ ماهه اول سال ۱۴۰۲ تعداد حریق‌ها تقریباً به صفر رسیده است؛ براساس اطلاعاتی که از همکاران یگان حفاظت و امداد جنگل و مرتع در استان گرفته‌ایم خوشبختانه حریق نداشته‌ایم و یا اگر هم حریق رخ داده در دقایق اولیه و با توجه به آموزش ساکنین و بدنبال آشنایی گروه هدف در مدارس با مباحثی همچون جنگل‌کاری، تولید و کاشت نهال و سایر مباحث مرتبط، شاهد مشارکت خانواده‌ها و دانش‌آموزان در پوشش‌ها و برنامه‌های احیایی و اصلاحی بوده‌ایم که این موضوع به روند احیای مراتع

و فرایند پیشگیری از بیابانی شدن کمک قابل توجهی خواهد کرد. البته لازم است که بگویم به دلیل گستردگی عرصه‌ها و بزرگ بودن جامعه هدف در این طرح نمی‌توانیم به یک آمار دقیق اشاره کنیم و این موضوع به یک طرح آماری و مطالعه و مقایسه با سایر مناطق که در آن‌ها طرح اجرا نشده نیاز دارد که امیدواریم با تامین اعتبار و نیروی انسانی بتوانیم به‌طور دقیق و براساس آمار داده‌های میدانی در این زمینه صحبت کنیم؛ اما آنچه بنده به عنوان یک کارشناس منابع طبیعی و طبق جمع‌بندی اطلاعات و آمار سایر ادارات ستادی مرتبط و مقایسه آن با یک دوره ۱۰ ساله در سال‌های قبل می‌توانم اشاره کنم این است که نتایج آموزش و فرهنگ سازی در مدارس و همراه آن آموزش عرصه‌نشینان و ذی‌نفعان مثبت و اثرگذار ارزیابی می‌شود.

■ در جریان اجرای این طرح شاهد مشارکت مستمر یک نهاد مردمی (جمعیت دوستداران زمین سبز) با بخش دولتی (اداره کل منابع طبیعی استان کرمان و اداره کل آموزش و پرورش استان) هستیم. این مشارکت چه تجربیاتی به دنبال داشته است؟

یکی از مهم‌ترین جنبه‌های اجرایی در این طرح مشارکت سه نهاد که شامل اداره کل منابع طبیعی و آبخیزداری استان کرمان به عنوان برنامه‌ریز و مجری طرح، اداره کل آموزش و پرورش به عنوان همراهی و ایجادکننده زیرساخت در مدارس تحت پوشش و سازمان مردم‌نهاد جمعیت دوستداران زمین سبز به عنوان مشاور و عامل

پیوستگی در امر آموزش زیربنای موفقیت و عامل همراهی سایر عوامل دست‌اندرکار خواهد بود. دومین موضوع که هر ساله، زمان و انرژی زیادی هم از مشاور و مجموعه کارشناسی طرح می‌گیرد تدوین و بروزرسانی مطالب آموزشی است که باید همسو با مطالب درسی و مورد تأیید مجموعه آموزش پرورش باشد. به همین دلیل، دقت و حساسیت بالایی در این بخش داشته و خواهیم داشت تا فراگیران و دانش‌آموزان با زبان ساده و حتی در برخی موارد به‌طور غیرمستقیم با مطالب آشنا شوند. سومین موضوع، خلق شخصیت‌ها و جذاب سازی مطالب از طریق داستان‌نویسی، کتاب‌خوانی، کاردستی و سایر روش‌های مستقیم و غیرمستقیم در آموزش مطالب حوزه منابع طبیعی برای مخاطبان بوده است که این مهم هم به گونه‌ای برنامه‌ریزی و اجرا شده تا دانش‌آموز را در کار آموزش مشارکت دهد؛ به عنوان مثال در یک موضوع مرتبط با جنگل یا مرتع، مربی اعزام شده در کلاس درس یک‌طرفه صحبت نکرده و تدریس را انجام نمی‌دهد بلکه دانش‌آموزان نیز جزو فرایند آموزش با مربی همراهی می‌کنند تا ضمن یادگیری موضوعات بتوانند مطالب آموخته شده را به خانواده و دوستان خود نیز منتقل کنند که این، نکته‌ای اساسی در اجرای طرح و رسیدن به یک فرهنگ است. در زمینه‌های دیگری از جمله کار گروهی، تورهای ترویجی، برگزاری جشنواره‌ها، مشارکت در مناسبت‌های ملی و استانی مرتبط با حوزه منابع طبیعی مانند هفته منابع طبیعی، روز درختکاری، روز طبیعت، روز کوهستان و سایر مناسبت‌های مرتبط نیز برای دانش‌آموزان برنامه‌هایی در نظر گرفته شده است که تمام این موارد را می‌توان از دستاوردهای طرح کودکان دوستان طبیعت دانست. در مجموع، می‌توان دستاوردهایی از قبیل رسیدن به یک روش مناسب در انتقال مباحث، تولید محتوای موضوع محور در حوزه منابع طبیعی، ساده‌سازی و خلق روش‌های مشارکتی در آموزش دانش‌آموزان و تکنیک‌های ایجاد حس مسئولیت و تثبیت آموخته‌ها را از مهم‌ترین دستاوردها و تجربیات قابل تعمیم به سایر مدارس استان و حتی کشور در این طرح دانست.

■ آینده این طرح را چگونه می‌بینید؟

سوال خیلی خوب و البته دشواری را مطرح کردید. طرح کودکان، دوستان طبیعت تا همین جا و بعد از ۱۷ سال فعالیت آموزشی که تقریباً یک نسل را در برمی‌گیرد اثرات خود را به خوبی به جا گذاشته و بخشی از چرخه فرهنگ سازی در منابع طبیعی شده است. به آینده این طرح

به این پرسش‌ها می‌گوید: «ابتدا لازم می‌دانم این نکته را یادآور بشوم که در چارت آموزشی اداره کل منابع طبیعی هیچ‌وقت آموزش کودکان نبوده بلکه آموزش به دامداران و روستاییان و عشایر و جوامع محلی را باید انجام بدهند با این وجود اداره کل منابع طبیعی استان کرمان در این ۱۷ سال از این طرح آموزشی کودکان حمایت کرده است.» وی می‌افزاید: «حدود یک و نیم سال پیش بود که در پی ارائه طرح در سازمان جنگل‌ها و مراتع کشور مقرر شد به دریافت تندیس بلوط نفره‌ای از ریاست محترم این سازمان شدیم و در نتیجه، توجه به این طرح بیش‌تر جلب شد. بعد از آن هم تصمیم گرفتند که آموزش کودکان را به‌صورت کشوری انجام دهند.» نعمت‌الله‌زاده ماهانی اظهار می‌کند: «ما هم در تلاشیم که طرح «کودکان، دوستان طبیعت» به صورت کشوری اجرا بشود تا تجربیات و محتوای آموزشی که تولید کردیم را به دیگر استان‌ها منتقل کنیم و قرار نباشد مدارس دیگر مناطق کشور راه رفته ما را دوباره از نو طی کنند».

از دو منظر می‌توان پرداخت. یکی این که مدیران فعلی در اداره کل منابع طبیعی و بنده در اداره آموزش، ترویج و مشارکت‌های مردمی که اعتقاد ویژه و خاصی به مقوله فرهنگ سازی داریم و اساساً آموزش و فرهنگ سازی را به عنوان یک پروسه نگاه می‌کنیم نه یک پروژه؛ این موضوع نشان می‌دهد که فرهنگ سازی و آموزش در دیدگاه کلان مدیریتی استان دارای خط پایان و انتها نیست. پس طرح کودکان، دوستان طبیعت هم پایان و انتهایی نخواهد داشت چرا که مقوله آموزش هیچ زمان پایان ندارد و ما هر سال شاهد ورود تعداد زیادی دانش‌آموز کلاس اولی هستیم که به این آموزش‌ها نیاز دارند ضمن اینکه دانش‌آموزان سال‌های بعد و بالاتر نیز به مطالب تکمیلی و بازآموزی و توان‌افزایی نیاز خواهند داشت. از طرفی، افرادی که در این طرح به عنوان مشاور و یک سمن تخصصی (سازمان مردم‌نهاد تخصصی حوزه منابع طبیعی) در کنار ما هستند با عشق و علاقه به مجموعه منابع طبیعی در فرهنگ سازی کمک می‌کنند و رسالت مشترک ایجاد شده، مسیری جدید برای آموزش و ترویج نوین موضوعات منابع طبیعی به کودکان و نوجوانان برای ما گشوده است. آینده کودکان و نسل‌های آینده وابسته به منابع طبیعی یا بهتر بگویم به منابع طبیعی پایدار و مدیریت مشارکتی در آن است. پس آینده طرح‌هایی از این دست که خود را ثابت کرده و مشارکتی و مطمئناً اثرگذار نیز هستند روشن خواهد بود. امیدوار هستیم که با استمرار این چرخه مشارکت در طرح «کودکان، دوستان طبیعت» نسل‌هایی با احساس مسئولیت حداکثری نسبت به منابع طبیعی به جامعه وارد شوند که در این صورت آینده‌ای با کمترین آسیب انسانی به طبیعت ایران عزیزمان را شاهد خواهیم بود. وجه دوم موضوع مطالعه مدارس و مجموعه آموزش و پرورش از ما به عنوان متولی امر صیانت از انفال و جنگل‌ها و مراتع در استان پهنای کرمان است که این موضوع نیز همچنان که تاکنون باعث شده طرح بدون وقفه به پایان دومین دهه اجرایی خود نزدیک شود، بی‌شک با حضور مدیران دلسوز و جهادی که دغدغه توسعه و حفظ سرمایه‌های طبیعی را دارند به ما کمک می‌کند تا این طرح را مانند سال‌های گذشته با توان حداکثری به پیش ببریم و بیش از گذشته به تحقق فرمایش مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی) نزدیک شویم که فرموده‌اند: «فرهنگ منابع طبیعی باید به معارف عمومی تبدیل شود» و پروسه فرهنگ سازی در حوزه منابع طبیعی و ارتقاء فرهنگ شناخت طبیعت و طبیعت دوستی ادامه پیدا خواهد کرد.

وی با بیان اینکه مقدمات ملی شدن در حال فراهم شدن است، اضافه می‌کند: «امیدواریم به زودی این طرح به صورت ملی اجرا شود.»

■ چالش‌ها و موانع

وی در ادامه این گفت‌وگو در خصوص جدی‌ترین موانعی که بر سر راه فعالیت‌های جمعیت به عنوان یک تشکل مردم‌نهاد و غیردولتی وجود دارد و همچنین، چالش‌هایی که در جریان اجرای طرح «کودکان، دوستان طبیعت» وجود دارد می‌گوید: «ما همیشه با کمبود منابع مالی مواجه بوده‌ایم. بسیار پیش آمده که در حین اجرای کار ایده‌های خلاقانه زیادی به ذهن‌مان رسیده که می‌توانستیم آن را با همان موقع اجرا کنیم یا برای اجرایش در سال بعد برنامه‌ریزی کنیم ولی متأسفانه به دلیل بودجه کمی که وجود دارد نمی‌توانیم این ایده‌ها را اجرا کنیم و همیشه مجبوریم با حداقل‌ها کار را ببندیم؛ در حالی

ادامه از صفحه ۱

طرح «کودکان، دوستان طبیعت» ظرفیت ملی شدن دارد

دامداران ارائه می‌کند اما به‌طور کلی می‌توانم بگویم نقش آموزش‌های اصولی در حفاظت از منابع طبیعی بسیار موثر بوده است.»

طرح در آستانه ملی شدن

طرحی که ۱۷ دوره را پشت سر گذاشته و دستاوردهایی نیز داشته همچنان محدود به برخی مدارس استان کرمان است. چرا با وجود سابقه طولانی و موفقیت‌هایی که طرح دارد به‌صورت ملی اجرا نمی‌شود؟ خود جمعیت چنین هدفی ندارد یا موانعی بر سر راه ملی شدن طرح وجود دارد؟ مدیرعامل جمعیت دوستداران زمین سبز در پاسخ